

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Христина Марку (Тракийски университет „Демокрит“, Комотини,
Гърция)

върху представения дисертационен труд на тема **„Устойчиви съчетания с компонент
oko в балканските езици“**

за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ в професионално
направление: 2.1. Филология, научна област: Общо и сравнително езиковедие
(Балканско езиковедие с албански и румънски език)

Автор: **Маргарита Геннадиева Гетова**

Научен ръководител: **проф. д-р Василка Алексова**

1. Кратки биографични данни за докторантката

Маргарита Гетова е завършила специалност „Балканистика“ в СУ „Св. Климент
Охридски“. През 2014 г. успешно защитава дипломна работа на тема „Фразеологизми с
компонент числително име в българския и румънския език“ и се дипломира с отличие като
магистър - филолог по балкански езици и култури. През 2015 г. тя е зачислена за редовен
докторант към Катедрата по общо, индоевропейско и балканско езиковедие“ с научен
ръководител проф. д-р. Василка Алексова. Благодарение на участието си в летни езикови
школи доразвива и задълбочава познанията си по румънски и албански език. Поддържа
постоянен интерес към фразеологията на балканските езици.

2. Актуалност на темата

Дисертационният труд е посветен на безспорно оригинален и актуален научен
проблем, подчинен на една осъзната необходимост в изследването на балканската
фразеология, а именно на съпоставителния анализ на масиви от фразеологични данни.
Избраните за анализ фразеологични единици с компонент *oko* представляват благодатна
база за наблюдения и обобщения както с теоретична, така и с научно-приложна стойност.
Както отбелязва и самата авторка, темата открива и перспективи за разширяване на
изследването, както чрез включване на други соматизми, така и с оглед на употребата на
анализираните фразеологични единици в медийния дискурс.

3. Познаване на проблема

От представения преглед на библиографските източници, осъществен в първата глава на дисертацията, става ясно, че М. Гетова има добър поглед върху проучванията, посветени на балканската фразеология. В прегледа се цитират класически и в известна степен „програмни“ изследвания върху балканската фразеология. Не е възможно да се споменат всички повече или по-малко фрагментарни разработки, но все пак бих препоръчала да се включат към библиографията някои заглавия, пряко свързани с темата на дисертацията, например: Φλιάτουρας, Ασημάκης. 2000–2001. Ελληνοαλβανικά φρασσεολογικά ισόγλωσσα με βάση τα μέλη και τα όργανα του ανθρώπινου σώματος: μία μικρή συμβολή. – *Albanohellenica*, αριθ. 2. 15–31. Αθήνα; Σούτσιου, Γσιπριάν, Ντοράτσι, Μιράντα. 2008. Παράλληλοι φρασσεολογισμοί που αφορούν τα μέλη του σώματος στα ελληνικά, ρουμάνικα και αλβανικά. – *Albanohellenica*, αριθ. 3. 105– 123. Αθήνα.

4. Методика на изследването

Използваната методика за анализ представлява комплекс от различни подходи, съобразени с естеството на изследвания фразеологичен материал. Напълно споделям убеждението на авторката, че максимална изчерпателност може да бъде достигната чрез съчетаването и взаимното допълване на когнитивни и лингвокултурологични инструменти за анализ, които обещават успешно тълкуване на единиците през филтъра на мисленето и светоусещането на балканския човек.

5. Обща оценка на дисертационния труд и основни приноси

Дисертацията на Маргарита Гетова е в обем 266 страници, структурирана е в увод, пет глави, следвани от заключение, библиография и азбучен показалец на използваните в труда фразеологични единици с компонент *oko* в балканските езици. Дисертационният труд създава отлично цялостно впечатление. Сред основните качества на работата следва да се изтъкнат дълбочината и широкият обхват на анализа, осъществен върху подходяща теоретична основа, с прилагане на инструментариума на избрания когнитивно-културологичен подход. Изложението е подчинено на поставените основни задачи на изследването.

В първа глава, озаглавена „Теоретична и терминологична база на изследването“, освен краткия преглед на вече съществуващите изследвания върху балканската фразеология, са обговорени някои основни теоретични положения и терминологични проблеми. В обособените композиционно втора и трета глава продължават да се разглеждат теоретични и практически аспекти на фразеологията, които дисертантката е сметнала за целесъобразно да обсъди. Не съм убедена, че е нужно отделянето в самостоятелна подглава на въпроса за лексикографското представяне на фразеологизмите.

Същинският принос на труда представлява четвъртата глава, посветена на съпоставителното изследване на фразеологичните единици с компонент *oko* в балканските езици. Основната тежест пада върху единиците в българския, който е със статут на „език еталон на балканския езиков съюз“, в румънския и албанския език. Гръцкият, макар и не причислен към „водещите“ в изследването езици, е представен в удовлетворителна степен с привличане на езикови факти, които позволяват да се подкрепят изводите и обобщенията. Разбира се, фактологията би могла да се обогати с привличане на допълнителен фразеологичен материал. Основателно е „свервяването“ с данни от други славянски и романски езици, но и от турския, неизбежно при изследването на балканската фразеология. Анализът се основава върху символиката и универсалните кодове и върху типовете семантична мотивация. Ценни са наблюденията върху балканската култура като определяща и оформяща езиковата репрезентация на мисълта, върху степените на фразеологична еквивалентност, значима е констатацията за най-високия дял на частичните еквиваленти в трите балкански езика, следвани от пълните еквиваленти.

Анализът на фразеологичните единици впечатлява със задълбочените си тълкувания и прецизна аргументация, с привлечените за целта наблюдения от предишни изследвания. Ценни са направените констатации за най-честотните метафорични и метонимични модели и обобщенията за елементите на универсалност и етноспецифичност в балканската концептуална и езикова картина на света. Една от значимите приноси черти на труда е излъчването на идентифицирани и анализирани успоредици, отбелязани в заключението като фразеологични балканизми и илюстрирани с примери. Важни са също така и отбелязаните двуезикови паралели и специфики. Събраният корпус на използваните фразеологизми с компонент *oko* в балканските езици, поместен в края на дисертацията, без съмнение трябва да се отнесе към приносните моменти.

В последната част на четвърта глава, очите като метонимичен показател на вътрешното състояние и емоциите на човека, както и тяхното невербално поведение, са разгледани от гледна точка на различния им прочит в отделните балкански лингвокултури.

Умело е аргументирана наложителността от включването към изследването на последната, пета глава, посветена на прагматичната функция на фразеологизмите: изследването на езика от гледна точка на динамиката на живата му употреба в онлайн пространството. Интерес представлява както тестирането на избраните фразеологизми в медийния дискурс, така и приведените примери за фразеологични неологизми.

6. Автореферат и публикации

Авторефератът стегнато и ясно отразява структурата и съдържанието на дисертационния труд, точно представя основните положения, изведените заключителни обобщения и научните приноси на изследването. Докторантката показва умение да синтезира наблюденията си върху езиковия материал, да извлича основните положения и да прави обобщения. Коректно са формулирани научните и приложните приноси на дисертационния труд. По темата на дисертацията Маргарита Гетова има публикувани две статии на български език и една статия на английски език.

7. Заключение

В заключение бих могла да обобщя, че определям представения дисертационен труд като оригинално, зряло и задълбочено научно съчинение, което се отличава с последователност при прилагането на стратегиите за анализ, логичност на аргументацията, актуалност на емпиричните данни. Като имам предвид всички споменати достойнства на текста, **убедено изразявам становището си, че дисертационният труд на Маргарита Гетова притежава всички необходими качества, за да ѝ бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“.**

Комотини, 8/5/2024

доц. д-р Христина Марку